

Белова Лілія Миколаївна, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем експертно-криміналістичного забезпечення навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

ПОРЯДОК ЗБЕРІГАННЯ ТИМЧАСОВО ВИЛУЧЕНОГО МАЙНА

Порядок зберігання вилучених під час здійснення кримінального провадження об'єктів (зокрема тимчасово вилученого майна в процесі огляду місця події) регламентується «Порядком зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження», затвердженим Постановою Кабінету міністрів України від 19 листопада 2012 року № 1104 (далі – Порядок) та залежить від характеристики тимчасово вилученого майна.

Майно, що підлягає тимчасовому вилученню, після фіксації в протоколі огляду місця події, упаковується та опечатується із завірненням підписами осіб, які брали участь у проведенні огляду. Відповідно до положень вказаного Порядку, речові докази, за винятком документів, що зберігаються разом із матеріалами кримінального провадження, мають бути належним чином упаковані та опечатані.

Спосіб упаковки має унеможливити підміну або зміну вмісту без порушення її цілісності та забезпечувати схоронність вилучених речових доказів від пошкодження, псування, погіршення або втрати властивостей, завдяки яким вони мають доказове значення. На речові докази, які не можуть бути належним чином упаковані через громіздкість або з інших причин, прикріплюють бирку так, що її неможливо зняти, змінити або пошкодити. На упаковці (бирці) проставляють підписи осіб, які брали участь у процесуальній дії, та зазначають інформацію про вміст упаковки, найменування проведеної процесуальної дії, дату її проведення та номер кримінального провадження. На бирці необхідно проставити підписи всіх учасників слідчої дії, а не лише понятих та слідчого. Речові докази, крім тих, що повернуті власнику або передані йому на відповідальне зберігання, реалізовані, знищені, технологічно перероблені, зберігаються до передачі їх суду в органі, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, або інших місцях зберігання, визначених у Порядку. Якщо через громіздкість чи з інших причин речові докази не можуть бути передані суду, то вони зберігаються в органі, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, або інших місцях зберігання, визначених у Порядку, до набрання законної сили судовим рішенням, яким закінчується кримінальне провадження або вирішується спір про їх належність у порядку цивільного судочинства. Умовою зберігання речових доказів має бути забезпечення збереження їх істотних ознак і властивостей. Заборонено зберігати речові докази в умовах, що можуть призвести до їх знищення чи псування. У разі потреби необхідно вжити невідкладні заходи для приведення таких речових доказів до стану, що дає змогу забезпечити їх подальше зберігання. У разі закриття слідчим, прокурором кримінального провадження питання про речові докази вирішують у відповідній постанові слідчого, прокурора.

Порядок зберігання основних видів об'єктів, що вилучаються під час огляду місця події такий: готівку, яка містить сліди кримінального правопорушення передають на зберігання до уповноваженого банку, що обслуговує орган, у складі якого знаходиться слідчий підрозділ (далі – уповноважений банк); готівку, яка не містить слідів кримінального правопорушення, зараховують на спеціально визначений депозитний рахунок уповноваженого банку; автомобілі та інші транспортні засоби передають на зберігання на спеціальні майданчики; цінні папери передають на зберігання до уповноваженого банку; дорогоцінні метали, дорогоцінне каміння або речі, що їх містять передають для зберігання Державному сховищу дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння або уповноваженому банку; предмети релігійного культури передають на зберігання до релігійних організацій; речі та документи, які мають культурну цінність, передають на зберігання до Міністерства культури або Укрдержархіву; наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, вилучені з незаконного обігу, зберігають відповідно до Порядку затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 травня 2008 року № 422; спирт етиловий, алкогольні напої та тютюнові вироби зберігають у місцях зберігання, відомості про місцезнаходження яких внесено до Єдиного державного реєстру місць зберігання та з дотриманням вимог Порядку обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 1998 року № 1340; вогнепальну і холодну зброю та боєприпаси зберігають в господарчих підрозділах МВС, Головних управлінь та управлінь МВС, СБУ, Головних управлінь та управлінь СБУ після їх перевірки та дослідження державною спеціалізованою установою, що здійснює судово-експертну діяльність; зброя, яка належить збройним силам України, підлягає здачі на зберігання за належністю (до військової частини), якщо це не зашкодить кримінальному провадженню; вибухові речовини передають на зберігання на склади Збройних сил України або відповідних державних підприємств; отруйні речовини передають на зберігання на склади суб'єктів господарювання, які мають на це дозвіл, отриманий відповідно до Порядку, затвердженого

постановою Кабінету Міністрів України від 20 червня 1995 року № 440, а також належні спеціальні умови для зберігання; об'єкти біологічного походження, які потребують дотримання спеціальних умов, зберігає державна спеціалізована установа, що здійснює судово-експертну діяльність, за узгодженням з її керівництвом; інші об'єкти зберігають разом із матеріалами кримінального провадження в індивідуальному сейфі (металевій шафі) слідчого, який здійснює таке провадження. Вилучені стороною обвинувачення речові докази зберігають разом із матеріалами кримінального провадження в індивідуальному сейфі (металевій шафі) слідчого, який здійснює таке провадження. Документи, які є речовими доказами, мають зберігатися вкладеними між чистими аркушами паперу в конвертах. На таких документах заборонено робити будь-які помітки, написи і перегинати їх. У разі наявності значної кількості документів їх складають в окремий пакет, на якому зазначають перелік документів, що вкладені в нього.

Речові докази, зокрема документи, які за своїми властивостями (габаритами, кількістю, вагою, об'ємом) не можуть зберігатися разом з матеріалами кримінального провадження, зберігають у спеціальних приміщеннях органу, де функціонує слідчий підрозділ, обладнаний сейфами (металевими шафами), стелажми, оббитими металом дверима, ґратами на вікнах, охоронною та протипожежною сигналізацією (обладнані приміщення), окрім матеріальних носіїв секретної інформації, які передаються в установленому законом порядку на зберігання до режимно-секретного підрозділу органу, де функціонує слідчий підрозділ. У разі відсутності обладнаного приміщення виділяються спеціальні сейфи (металеві шафи) достатнього розміру. Відповідальним за зберігання речових доказів, що зберігаються разом із матеріалами кримінального провадження, є слідчий, який здійснює таке провадження.

Відповідальною за зберігання речових доказів в обладнаному приміщенні чи спеціальному сейфі є посадова особа органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, що призначається наказом керівника такого органу або слідчого підрозділу відповідно до повноважень, – відповідальна особа. Згідно із зазначеним наказом, з-поміж посадових осіб органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, призначають також особу, яка заміщує відповідальну особу в разі її відпустки, відрядження чи тривалої відсутності з інших причин, та особу, в якій на відповідальному зберіганні знаходиться дублікат ключів від обладнаного приміщення чи спеціального сейфа.

Перевірку стану та умов зберігання речових доказів, правильності ведення документів щодо їх приймання та обліку щокварталу здійснює керівник слідчого підрозділу.